

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETINING PEDAGOGIKA INSTITUTI

PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA TEXNOLOGIK TA'LIM KAFEDRASI

UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM MAZMUNINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI

MUAMMO VA YECHIMLAR

RESPUBLIKA ILMIY-NAZARIY ANJUMANI
2022-YIL, 25-APREL

**BUXORO DAVLAT
UNIVERSITETINING
PEDAGOGIKA INSTITUTI**

*PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA TEXNOLOGIK TA'LIM
KAFEDRASI*

**UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA TA'LIM
MAZMUNINI YANADA
TAKOMILLASHTIRISH
ISTIQBOLLARI: MUAMMO VA
YECHIMLAR**

RESPUBLIKA ILMIY-NAZARIY ANJUMANI

2022-yil, 25-aprel

**BUXORO - 2022
«DURDONA» NASHRIYOTI**

Uzluksiz ta'lim tizimida ta'lim mazmunini yanada takomillashtirish istiqbollari: muammo va yechimlar [Matn]: maqola va tezislar to'plami. 772 bet.

MAS'UL MUHARRIR:

Izbullayeva G.V. – p.f.f.d. (PhD), dotsent

TAQRIZCHILAR:

Abdullayev M.J. – Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti Jismoniy madaniyat nazariyasi va uslubiyoti kafedrası mudiri, p.f.f.d.(PhD), professor.

Sharipov A.Z. – Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti Ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri, f.f.d., dotsent.

TO'PLOVCHI VA NASHRGA TAYYORLOVCHILAR:

Umedjanova M.L. – o'qituvchi

Shernazarov Z.Z. – o'qituvchi

Sobirova M.R. – BuxDUPI Pedagogika va psixologiya mutaxassisligi magistranti

Ushbu ilmiy-nazariy anjumanning ilmiy maqola va tezislari to'plamida ilm-fan va ta'lim tizimidagi keng ko'lamli islohotlar, uzluksiz ta'lim tizimida ta'lim mazmunini yanada takomillashtirish istiqbollari: muammo va yechimlar borasida fikr va tajriba almashish, sohada amalga oshirilayotgan islohotlarni tahlil qilish, tadqiq etishga qaratilgan takliflarni qamrab oluvchi ilmiy, nazariy va uslubiy tavsiyalarni ishlab chiqilgan.

Mazkur to'plamda kiritilgan maqolalar va tezislarning mazmuni, statistik ma'lumotlar, bildirilgan fikr hamda mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

MUNDARIJA

I SHO'BA

TA'LIM MAZMUNINI SIFAT JIHATDAN YANGI BOSQICHGA KO'TARISH VA OPTIMALLASHTIRISH: MUAMMO VA YECHIMLAR

Uzluksiz ta'lim tizimida ta'lim mazmunini yanada takomillashtirish istiqbollari. (<i>Daminov M.I.</i>)	4
Barkamol shaxsni rivojlantirishda uzluksiz ta'limning o'rni. (<i>Sh.N.Murodov</i>)	6
Педагогикада илмий-инновацион тадқиқотлар мазмунини такомиллаштириш ижтимоий зарурат сифатида. (<i>Х.И.Ибраимов</i>)	8
Ўзбекистонда миллий малака тизимини такомиллаштириш истiqболлари. (<i>М.М. Холмухамедов</i>)	11
Таълим мазмунини янги босқичга кўтаришда миллий ўқув дастурининг ўрни ва аҳамияти. (<i>Д.Н. Мустафоева</i>)	16
Professional ta'limni takomillashtirish davr talabi. (<i>Y.G'. Jumayev</i>)	18
Maktabgacha ta'lim tizimida ta'lim mazmunini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish. (<i>H. Jumayeva</i>)	21
Mutaxassis kadrlar tayyorlash uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini takomillashtirish omili. (<i>S.Q. Qahhorov</i>)	25
Маълумот ва таълим мазмуни тушунчаларига доир баъзи мулоҳазалар. (<i>Б.Р.Адизов</i>)	26
Педагог кадрлар тайёрлашда дуал таълимдан фойдаланиш истiqболлари. (<i>Ш.Ш. Олимов</i>)	32
Ta'limning sifat va samaradorligini oshirishda xalqaro baholash dasturlarining o'rni. (<i>E.M. Muxtorov</i>)	37
Ўқитувчиларнинг таълим жараёнида ўқитиш технологияларидан фойдаланишда педагогик креативлик ва унинг ўзига хос жиҳатлари. (<i>А.А.Икрамов</i>)	41
Ta'lim mazmunini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarish va optimallashtirish: muammo va yechimlar. (<i>A.S.Elmuurodova</i>)	45
Модульное обучения как один факторов повышения эффективности обучения. (<i>Н.Н. Мусаева, Н.А. Мусаева, Р.И.Муродова</i>)	50

O'quvchilarning intellektual va kreativ qobiliyatlarini rivojlantirishning muhim yo'nalishlari. (Sh.X. Samiyeva, G. H. Usmonova)	276
Boshlang'ich ta'limda xorijiy tillarni o'rganishning ahamiyati. (D.B. Axmedova, S.U. Murodova).....	280
Ta'lim jarayonida bo'lajak pedagoglarni tayorlashda kompetentlik yondoshuvni amalga oshirish uchun interfaol usullaridan foydalanish. (N.B. Ismatova, A. Sultonov).....	285
O'qituvchi kasbiy faoliyatida akmeologik yondashuv. (Sh.T.Tavakkalovich)	291
Yosh avlod kamolotida mediasavodxonlikning o'rne va ahamiyati. (M.Ahmedov).....	295
Олий таълим муассасалари талабаларининг жисмоний тайёргарлиги динамикаси. (Ш.Ш. Хидоятлов)	299
Бадий каштачилик санъати тарихини интеграциялаш асосида тасвирий санъат фани ўқитиш методикасини такомиллаштириш. (А.Р. Шукуров, М.Р.Ризоева).....	305
Физикадан тўғарак машғулотларида ўқувчиларнинг техник ижодкорлигини робототехника элементларидан фойдаланиб ривожлантириш. (Ш.Б. Худойбердиев, Н.М. Ҳамдамова, Ҳ.О. Жўраев)	311
Мактаб янгил атлетика то'ғаракларида шуг'ullanувчи 3 синф синф о'ғ'il болаларининг жисмоний таййоргарлик ко'рсаткичлари. (М.Ҳ. Абдуллаев) ...	315
Янгил атлетика спорт то'ғаракларида шуг'ullanувчи 2 синф қиз болаларининг жисмоний таййоргарлиги динамикаси. (М.Ҳ. Абдуллаев)	321
Yosh yengil atletikachilarning mashg'ulot samaradorligini oshirish metodikasi. (O.A.Tursunov)	324
Aqliy tarbiya va fitnes. (A. Orunbayev)	329
O'zbekiston badiiy gimnastikachi qizlarimizning xalqaro maydonlardagi o'rne. (H.Z.Mamadaliyeva, A.A. Komilov).....	333
O'zbekistonda futbol sport turning rivojlanishi va uning tarixi (ilk paxtakor jamoasi). (H.Z.Mamadaliyeva, A.A. Komilov)	337
Ёш футболчиларнинг йиллик циклидаги машғулот юкламалари. (Фазлиддинов Ф.С.).....	345
Basketbol bilan bog'liq o'quv va tarbiya jarayonida o'yin texnikasining o'ziga xosligi. (N.R. Sabirova).....	349

BASKETBOL BILAN BOG'LIQ O'QUV VA TARBIYA JARAYONIDA O'YIN TEXNIKASINING O'ZIGA XOSLIGI

N.R. Sabirova

*Buxoro davlat universiteti Pedagogika
instituti katta o'qituvchisi*

Kalit so'zlar: basketbolchilar, umumiy, maxsus, jismoniy, qobiliyatlar, mashg'ulotlar, tayyorgarlik, yurish, uzatish, to'xtashlar, burilishlar.

Yurtimizda jismoniy tarbiya va sportni ommalashtirish, aholi, ayniqsa, yoshlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish uchun zarur shart-sharoitlar va infratuzilmani yaratish, mamlakatning xalqaro sport maydonlarida munosib ishtirok etishini ta'minlash borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Yurtboshimiz tomonidan olib borilayotgan islohotlar zahirida mamlakatimizni taraqqiy etgan mamlakatlar qatoriga qo'shish, yurtimizning dovrug'ini ko'klarga ko'tarish va sog'lom avlodni tarbiyalashdan iboratdir. Biz doimiy ravishda sportchi tanasining hayotiy faoliyatini to'g'ri ta'minlashga qaratilgan nafaqat jismoniy yuksalishga balki xronobiologik jarayonlarni ham yaxshilaydigan eng yangi texnologiyalarni ishlab chiqish, ekstremal ekologik sharoitlarga, iqlim o'zgarishiga doimiy moslashish bilan bog'liq bo'lgan testlar jarayonlarni tashkil etish yuzasidan salmoqli ishlar amalga oshirilayotganini guvohimiz. Sport natijalarini yaxshilashga xizmat qiluvchi sportchilarning liboslari, stadionlar yo'llarining qoplamalari, sport anjomlari yaxshilanmoqda.

Muayyan sport turi bo'yicha ustalarning murakkab texnik usullarni bajarishini kuzatar ekanmiz, biz inson tanasining imkoniyatlariga qoyil qolamiz. Yuqori malakali sportchilar futbol, xokkey, qo'l to'pi o'yinlarida savatga tashlash, darvozaga zarba berishni ajoyib darajada chiroyli va mahorat bilan bajarishlari insonga zavq bag'ishlaydi. Shu o'rinda basketbol darslari salomatlikni mustahkamlash, jismoniy rivojlanish, chaqqonlik, chidamlilik, tezlikni rivojlantirishga yordam beradim, mushak-skelet tizimi, nafas olish, yurak-qon tomir, asab, analizator (xususan, ko'rish tizimi) tana tizimlarining faoliyati yaxshilash bilan birga, asosiy aqliy jarayonlar: diqqat, xotira, fikrlash, idrok etishning rivojlanishiga ham bebaho hissa qo'shadi. Natijada basketbol

o'quvchining nafaqat jismoniy rivojlanishiga, balki uning aqliy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Basketbol mashg'ulotlarida o'quvchilar ilgari egallagan harakat qobiliyatlari takomillashtiradilar, turli jismoniy tayyorgarlikka ega bo'lishadi. Dastlabki bosqichda - umumiy va maxsus mashqlar bajartirilsa, keyin basketbolga xos tanani maksimal jismoniy harakatlarga tayyorlashga qaratilgan mashqlar bajartiriladi. Keyingi bosqichlarda - texnik, bu o'yin jarayonida harakatlar texnikasini o'rganishni nazarda tutadi. Taktik tayyorgarlik jamoaviy va individual harakatlarni rivojlantirish va ularni o'yin davomida amalga oshirish qobiliyatini ta'minlaydi.

Basketbol mashg'ulotlarining ishtirokchilarning jismoniy va aqliy rivojlanishiga ta'sirining ijobiy natijalarini olish uchun o'qituvchining ham, o'quvchilarning ham faol pozitsiyasi zarur, chunki pedagogik mashg'ulot jarayonida ta'lim va tarbiya muammolarini hal qilishga o'qituvchilar va o'quvchilarning maqsadli o'zaro hamkorligi tayanib mashg'ulotlarni olib boradi.

Mashg'ulotlarni oddiy mashqlardan boshlash lozim. To'pni olib yurish, to'g'ri chiziqli bo'ylab, yo'nalishlarni o'zgartirib, ikka qo'lda bir vaqtda bir xil yuklama bilan ishlash, yon tomonga qadam tashlash, burilish, to'pni orqa tomondan, oyoqlar orasidan, bir qo'ldan ikkinchisiga o'tkazish va hokazo.

Zamonaviy basketbolda to'pni boshqarish bilan birga o'yinchining atletik qobiliyati ham muhim ahamiyat kasb etadi. Atletika - bu o'yinchilarning mahoratining poydevoridir. Atletika so'zini izohlaydigan bo'lsak, biz tezlik, balandlikka sakrash, maxsus jismoniy chidamlilik, ongli to'pni boshqarish, zamonaviy basketbolni tavsiflovchi o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq sifatlar nazarda tutiladi.

To'pni mahoratli boshqarish basketboldagi asosiy hujum usullaridan biridir. Bu to'pga egalik qilgan basketbolchining maydoni bo'ylab harakatlanishning yagona yo'li. Bir narsani yodda tutmoq lozim, malakali driblingchilar tug'ilmaydi, ular tarbiyalanadi, shu san'atga o'rgatiladi.

Basketbolda o'quv va tarbiya jarayonida o'yin texnikasining o'ziga xosligi va xilma-xilligi tufayli ma'lum bir murakkablik bilan tavsiflanadi. O'ziga xoslik shundaki, o'quvchilar ma'lum o'yin usullarini (to'p uzatish, dribling, to'pni olib yurish) o'rganishning boshidanoq ularni o'yinga yaqin sharoitlarda bajarishlari kerak.

O'yin doim o'zgaruvchan vaziyatlarni tug'diradi va bu shug'ullanuvchilardan quyidagilarni talab qilinadi:

1. O'yin texnikasini bajarishga doimo tayyor bo'ling.
2. Vaziyatni darhol baholang.
3. Tez harakatlaning.
4. O'yin texnikasini eng oqilona tarzda bajaring.

Har birta talab o'yin jarayonida muvaffaqiyatni belgilab beruvchi omil hisoblanadi. Har bir talab bir-birini to'ldiradi.

Basketbol bo'yicha o'quv-mashg'ulotlarini tashkil qilishda asosiy vazifalar sifatida quyidagilarni belgilab olishimiz mumkin.

1. Basketbol o'ynash texnikasi va taktika elementlarini yanada chuqurroq o'rgatish va takomillashtirish.

2. O'quvchilarda yuksak axloqiy, irodali va jismoniy fazilatlarni tarbiyalash.

3. Talabalarining sog'lig'ini saqlash va mustahkamlash, butun o'qish davrida yuqori jismoniy ko'rsatkichlarni saqlash.

4. Kelajakdagi mehnat faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda kasbiy va amaliy jismoniy tayyorgarlikni oshirish.

5. Hakamlik va musobaqalarni tashkil etish qoidalari bo'yicha zarur bilimlarni egallashdir.

Faqat to'g'ri bajarilgan texnika muvaffaqiyatli g'alabaga olib keladi! Hatto eng hayratlanarli akrobatlar ham mashqlarni mahorat bilan bajara oladigan bo'lib tug'ilmaganlar. Bu ko'nikmalar mukammal o'zlashtirilgunga qadar uzoq va qattiq mashq qilinishi kerak. Hatto yaxshi basketbolchiga ham o'yinning texnik jihatlarini o'zlashtirish uchun ko'p yillar kerak bo'ladi. Ular doimiy ravishda xilma-xil mashqlar orqali takomillashtiriladi. Bu, albatta, muntazam mashg'ulotlar va o'yinlar orqali sodir bo'ladi.

To'pni ikki qo'lda birdek nazorat qilishni yaxshilash uchun biz turli xil estafetalar va harakatli o'yinlardan ham foydalanishingiz mumkin. Ularda talabalar uchun o'quv bosqichining talablari va mazmunidan kelib chiqqan holda muayyan vazifalarni orqali o'yin yoki estafeta shartlari belgilab olinadi. To'pni yaxshi nazorat qilishni o'rgatish uchun o'yin boshlanishidan oldin shug'ullanuvchilar aylana yoki kvadratga joylashadilar. Murabbiy signalidan so'ng hamma koptokni yerga urib harakatlanadi va bir vaqtning o'zida sheriklarining to'pini urishga harakat qiladi. Sherigining to'pini urishga ulgurgan o'yinchi yutgan,

to'pini oldirgan o'yinchiga esa maydon bo'ylab yugurishni jazo sifatida qo'llashimiz mumkin. Shundan so'ng, u aylanaga qaytib, o'yinni davom ettiradi. Belgilangan vaqtda birorta ham to'pini oldirmagan yoki ularni boshqalardan ko'ra kamroq yo'qotgan o'yinchi g'olib hisoblanadi. O'yinlarning xilma-xilligi harakatlarni o'zlashtirishda turli usullaridan foydalanish, estafeta poygalari, musiqa ostida to'pga egalik qilish, ya'ni o'qituvchining ijodkorligi o'yin davomida to'pga egalik qilish ko'nikmalarini yaxshilaydi va mustahkamlaydi, bu esa o'quv jarayonida, musobaqalarda yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. N Sabirova. "Basics and Advantages of Individual Training to Increase Technical and Tactical Training of Basketball Players" American Journal of Social and Humanitarian Research (AJSHR) 1 (1)
2. SN Rasulovna. "The mechanism of improving the primary training methods of basketball sports, training skilled basketball players" Web of Scientist: International Scientific Research Journal 3 (02), 1085-1091
3. F.F. Savrievich "THE BASIS OF PHYSICAL EDUCATION OF SCHOOLBOYS-PHYSICAL EDUCATION KNOWLEDGE" Web of Scientist: International Scientific Research Journal 2 (05), 41-48.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА ТЎГАРАКЛАРИДА ШУҒУЛЛАНУВЧИ 10-11 ЁШЛИ БОЛАЛАРНИНГ УМУМИЙ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИ КЎРСРАТКИЧЛАРИ

А.А.Нуруллоев

*Бухоро давлат университети Харбий
таълим факультети ўқитувчиси.*

Жисмоний тарбия орқали ўқувчиларни соғлигини мустаҳкамлаш, жисмоний тайёргарлик даражасини ошириш ватан ҳимоясига ва меҳнатга бўлган лаёқатини камол топтиришда енгил атлетика спорт турининг ўрни каттадир. Енгил атлетика спорт тури инсонларни ҳар томонлама жисмоний ривожланишида асосий спорт турларидан ҳисобланади. Ёшларни этук, соғлом бўлиб тарбия топишида енгил атлетиканинг юриш, югуриш, сакраш, улоқтириш ва кўпкураш турлари орқали уларни жисмоний сифатларини ривожланишида муҳим аҳамиятга эгадир.